

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного

**Удосконалення освітньо-виховного процесу
в закладі вищої освіти**

збірник науково-методичних праць

**Запоріжжя
2024**

УДК 821.161.2.09 (062.552)

У45

Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Запоріжжя : ТДАТУ, 2024. Вип. 27. 478 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою

*Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
протокол №11 від 28.06.2024 р.*

Редакційна колегія:

Кюрчев С.В., д.т.н., професор, ректор ТДАТУ (головний редактор); Ломейко О.П., к.т.н., доцент, перший проректор (заступник головного редактора); Шарова Т.М., д.філол.н., професор, начальник ННЦ; Панченко А.І., д.т.н., професор, проректор з наукової роботи; Галько С.В., к.т.н., доцент, декан факультету енергетики та комп'ютерних технологій, Колокольчикова І.В., д.е.н., професор, декан факультету економіки та бізнесу; Іванова І.Є., к.с.-г.н., доцент, декан факультету агротехнологій та екології; Кувачов В.П., д.т.н., професор, декан механіко-технологічного факультету; Шокарев О.М., к.т.н., доцент, в.о. керівника ННІЗУП; Землянська А.В., к.філол.н., доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук.

У збірнику подано матеріали науково-методичної конференції ТДАТУ «Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти» (31 травня 2024 р., м. Запоріжжя).

Публікації присвячені питанням розвитку вищої освіти в умовах дистанційного навчання, використання інноваційних технологій в освітньому процесі, неформальної освіти та її ролі в підготовці майбутніх фахівців, упровадження результатів наукових досліджень з пріоритетних напрямів у фахову підготовку здобувачів освіти технічних спеціальностей, провідним тенденціям суспільно-гуманітарної та економічної освіти.

Збірник буде корисним науково-педагогічним працівникам, учителям-практикам, аспірантам та здобувачам вищої освіти.

Статті опубліковано мовою оригіналу

Адреса редакції: 69600, ТДАТУ, пр-т Соборний, 226,
м. Запоріжжя, Запорізька обл.
e-mail: nnc@tsatu.edu.ua

Навчально-науковий центр університету

© Автори публікацій, 2024

© Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного, 2024

ЗМІСТ

Кюрчев С.В. <i>Виклики дистанційного навчання в переміщених університетах</i>	7
Агеєва І.В., Ортіна Г.В., Нехай В.В., Плотніченко С.Р., Вороніна Ю.Є. <i>Вплив цифровізації на трансформацію неформальної освіти в економічній сфері</i>	21
Арестенко Т.В., Кукіна Н.В., Шквиря Н.О. <i>Нові методи та технології навчання у ЗВО</i>	34
Аюбова Е.М., Ганчук М.М., Скиба В.П. <i>Використання веб-інструментів для дослідження біорізноманіття при викладанні екологічних дисциплін</i>	44
Болтянський Б.В., Болтянська Л.О. <i>Дистанційна освіта в умовах воєнного стану</i>	54
Вертегел В.Л. <i>Самостійна робота студентів в умовах дистанційного навчання»</i>	62
Вороніна Ю.Є., Нехай В.В., Ортіна Г.В., Плотніченко С.Р., Агеєва І.В. <i>Підходи до патріотичного виховання в освітньому процесі</i>	68
Герасько Т.В. <i>Формування світогляду фахівця-агронома за викладання навчальних дисциплін «Еколого-біологічне рослинництво» і «Органічне садівництво»</i>	74
Голуб Н.О. <i>Неформальна освіта: проблеми та перспективи</i>	80
Горбова Н.А., Єфіменко Л.М., Кукіна Н.В., Кравець О.В., Кюрчева Л.М. <i>Формування андрогенної компетентності державних службовців</i>	85
Дьоміна Н.А. <i>Сучасні особливості викладання вищої математики на інженерних спеціальностях</i>	91
Дяденчук А.Ф., Галько С.В. <i>Розвиток навичок моделювання та аналізу сонячних енергетичних систем за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення</i>	97
Єременко Д.В., Єременко Л.В. <i>Генеza та розвиток самонавчання у сучасній вищій освіті</i>	106
Єременко Л.В., Єременко Д.В. <i>Критерії педагогічної ефективності особистісно-орієнтованих технологій навчання</i>	113

Єфіменко Л.М., Горбова Н.А., Кукіна Н.В., Кюрчева Л.М., Кравець О.В. <i>Застосування контекстного навчання при професійній підготовці магістрів</i>	123
Землянська А.В., Землянський А.М. <i>Актуальні технології трансляції гуманітарного знання</i>	129
Зімонова О.В. <i>Особливості роботи викладача щодо підвищення грамотності студентів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) у ЗВО</i>	140
Зімонова О.В., Шлєіна Л.І., Ісакова О.І. <i>Культура мовлення майбутнього фахівця в умовах місцевих говорів</i>	146
Зінов'єва О.Г. <i>Імітаційне моделювання в освітньому процесі підготовки IT-спеціалістів</i>	153
Ісакова О.І., Шлєіна Л.І., Зімонова О.В. <i>Сучасна освітня парадигма: філософський аспект</i>	159
Коваленко О.І. <i>Інститут кураторства як складова виховних технологій при формуванні особистості студента у закладах вищої освіти</i>	168
Ковальов О.О., Самойчук К.О., Гулевський В.Б., Плахотник І.Г. <i>Підвищення якості знань при стимулюванні творчої активності здобувачів</i>	178
Колесніков М.О., Пащенко Ю.П. <i>Особливості вищої аграрної освіти в Нідерландах</i>	186
Колокольчикова І.В., Шокарев О.М. <i>Проблематика дистанційного навчання у світі та Україні</i>	199
Кравець О.В., Єфіменко Л.М., Горбова Н.А., Кукіна Н.В., Кюрчева Л.М. <i>Застосування математичного апарату та інтерактивних технологій при прийнятті управлінських рішень</i>	206
Кравець О.О. <i>Використання цифрових інструментів при викладанні іноземних мов</i>	215
Кувачов В.П., Коноваленко А.С. <i>Підготовка практично орієнтованих творчих інженерів в умовах дистанційного навчання</i>	221
Кукіна Н.В., Кравець О.В., Горбова Н.А., Кюрчева Л.М., Єфіменко Л.М. <i>Цифрова трансформація: нові виклики та можливості для економічної освіти</i>	229

Кюрчева Л.М., Горбова Н.А., Єфіменко Л.М., Кукіна Н.В., Кравець О.В. Удосконалення майстерності викладача вищої школи в дистанційному режимі	235
Леонтьєва В.В., Кондрат'єва Н.О. Концептуальні засади та комплексна стратегія інформатизації вищої освіти: шлях до конкурентоспроможних фахівців у системі глобального інформаційного простору	241
Мірошніченко М.Ю., Чернова Г.В. Сучасні технології захисту інформації: аналіз ефективності та перспективи розвитку	255
Нестеров О.С., Абдуллаєв А.К., Кубрак С.І. Тестування загальної фізичної підготовленості футболістів 15-17 років	264
Нестеров О.С., Газаєв В.Н., Магула О.С. Впровадження фітнес- технологій у загально-фізичну підготовку у футболі підготовчого періоду річного циклу	271
Нехай В.В., Ортіна Г.В., Плотніченко С.Р., Агєєва І.В., Вороніна Ю.Є. Основні акценти методики викладання дисциплін зовнішньоекономічного напрямку	279
Ортіна Г.В., Нехай В.В., Агєєва І.В., Плотніченко С.Р., Вороніна Ю.Є. Формування методологічного підходу до відтворення інтелектуального капіталу	287
Пашенко Ю.П., Колесніков М.О. Використання інформаційно- комунікаційних технологій при викладанні хімії під час дистанційного навчання	294
Плотніченко С.Р., Агєєва І.В., Вороніна Ю.Є., Нехай В.В., Ортіна Г.В. Основи кейс-технології в освітньому процесі	307
Попова І.О., Квітка С.О., Чаусов С.В. Формування творчих здібностей здобувача-енергетика як суб'єкта виробничого процесу	313
Попова І.О., Постол Ю.О., Петров В.М. Компоненти професійно- педагогічної компетентності викладача ЗВО енергетичного спрямування	324
Постол Ю.О., Гулевський В.Б., Попова І.О. Про формування моделі навчання та підготовки фахівців з основ енергозбереження	332
Сахно Л.А. Штучний інтелект у закладах вищої освіти: проблеми та перспективи	340

Скляр О.Г., Скляр Р.В. <i>Переваги використання хмарних технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти</i>	350
Супрун О.М., Симоненко С.В. <i>Стратегії відповідального застосування штучного інтелекту у вищій освіті</i>	358
Шаров С.В., Коломоєць Г.А. <i>Використання ІКТ для забезпечення рухової активності</i>	367
Шарова Т.М. <i>Систематизація даних за результатами інтелектуальних змагань засобами аналітично-інформаційної системи</i>	375
Шарова Т.М., Землянська А.В. <i>Зауваги до вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням та основи академічного письма» здобувачами освіти технічних спеціальностей</i>	383
Шарова Т.М., Ломейко О.П., Шаров С.В. <i>Штучний інтелект в освіті: свідомий вибір</i>	390
Шлеїна Л.І., Ісакова О.І., Зімонова О.В. <i>Роль академічної доброчесності у сучасній вищій освіті</i>	409
Шокарев О.М., Кукіна Н.В., Колокольчикова І.В. <i>Інструментарій дисципліни «Маркетинг та логістика» у фаховій підготовці здобувачів ОПП «Агроінженерія»</i>	415
Яцух В.О., Зоря М.В. <i>Використання соціальних мереж при отриманні вищої освіти в Україні</i>	423
Havrilenko Y., Antonova H., Tetervak I. <i>Effective forms of university cooperation</i>	435
Havrilenko Y., Antonova H., Chaplinskyi A. <i>Concept of development of ukrainian higher education in the field of cooperation with foreign countries</i>	442
Havrilenko Y., Matsulevych O., Antonova H. <i>Internationalization of higher education in ukraine. Preconditions, current state, challenges</i>	450
Kryvonos I. <i>Formation of Key Competences in Foreign Language Classes by Means of Artificial Intelligence Technologies</i>	457
Palianychka N., Verkholtantseva V., Fuchadzhy N., Chervotkina O. <i>Implementation of active and interactive learning methods in teaching the discipline «Technological equipment in the industry»</i>	464
Zinovieva O., Lubko D. <i>Analysis and prospects for the implementation of STEM education in the educational process of a higher school</i>	470

Єременко Л.В., к.психол.н., доцент,
Єременко Д.В., д.е.н., професор
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

КРИТЕРІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

***Анотація.** У статті представлено аналіз досліджень в галузі особистісно-орієнтованих технологій навчання, що спрямовані на визначення критеріїв їх педагогічної ефективності. Розкрито методичні засади сучасних освітніх технологій з використанням результатів теоретичного дослідження проблеми та вивчення педагогічної практики.*

***Ключові слова:** педагогічна ефективність, освітня технологія, функції освіти, економічна ефективність процесу навчання, оптимізація освітньої технології.*

Постановка проблеми. Проблема педагогічної ефективності освітнього процесу протягом багатьох десятиріч визнається однією з найважливіших проблем педагогічної теорії і практики. Різні за цілями, структурою, умовами функціонування освітні системи у всі часи вели пошук найбільш ефективного в конкретних соціальних і педагогічних умовах процесу навчання, який би доцільніше призводив до здійснення поставлених завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття ефективності увійшло у вітчизняну педагогічну науку і освітню практику з інших галузей науки і виробництва (лат. *effectivus* – продуктивний). Перед системою освіти були зазначені завдання підвищення її ефективності. Особливою інтенсивністю відрізняються дослідження, проведені в 60–70-і роки минулого століття у зв'язку зі змінами соціальних умов, переглядом освітніх парадигм. У теперішній час знову загострилася увага до цієї проблеми в зв'язку з програмою модернізації освіти, а також з входженням України в світову освітню систему:

- аналізується філософський сенс поняття «ефективність», здійснюється його методологічний аналіз (М. Андрющенко, В. Блінов, Л. Карпенко, В. Полонський, В. Серіков);

- досліджуються проблеми підвищення ефективності процесу навчання в цілому (Ю. Бабанський, В. Макаєв, М. Міхєєв, Л. Андерсон), окремих методів і прийомів навчання (Н. Дайрі, Т. Жучок, П. Зайченко, М. Ляпін);

- розробляються критерії та методи визначення ефективності освітнього процесу або його окремих аспектів (У. Байєр, В. Беспалько, В. Блінов, І. Жоховський, І. Ігошев, М. Светлов, Н. Чудновський).

Формулювання цілей статті. Метою роботи є аналіз досліджень в галузі особистісно-орієнтованих освітніх технологій, що націлені на визначення критеріїв їх педагогічної ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальність проблеми педагогічної ефективності освітнього процесу було обумовлено розвитком особистісно-орієнтованої педагогіки та новими поглядами на якість освіти. Також, опанування нових освітніх технологій потребує визначення критеріїв педагогічної ефективності в нових умовах освітньої діяльності.

Ефективність розглядають як узагальнену філософську категорію, ґрунтовним поняттям якої є співвіднесення досягнутих результатів з очікуваними (прогнозованими) цілями. З цих позицій ефективність вважають як мірою діяльності, так і деякою якістю системного об'єкта; вона визначає не тільки якісно, але й обов'язково кількісно, так як реалізована деяка теоретична можливість досягнення мети по відношенню до самої мети. Ефективність, як один з наукових критеріїв пізнання існуючих систем (в даному випадку системи освітніх технологій) має, як зазначають дослідники, ціннісну природу.

Отже, можна зробити висновок, що ефективність визначає міру цінності тієї чи іншої освітньої технології, в даному випадку з позицій особистісно-орієнтованої освіти.

Поняття педагогічної ефективності, на думку В. Блінова, включено в систему всієї педагогічної теорії в найзагальнішому вигляді і не набуло поки що достатньої визначеності. Дуже часто проблема вимірювання ефективності навчання підмінюється критеріями, що стосуються тільки визначення якості засвоєння знань, хоча навчання — лише один з компонентів освіти, тому ефективність, як якість навчання, не може

отримати вичерпну характеристику, якщо буде розглядатися тільки в рамках психологічної теорії засвоєння [1].

У сучасній літературі ефективність процесу навчання розглядають у двох аспектах: як соціальну та економічну ефективність. Соціальна ефективність передбачає підвищення рівня освіти, культури, професійної підготовки молоді, формування корисних навичок і звичок. *Економічна ефективність* виражається в скороченні термінів навчання, підвищенні якості освіти завдяки впровадженню в практику нових методів навчання і новаторського педагогічного досвіду. Важко погодитися з твердженням, що підвищення якості освіти пов'язано тільки з економічною ефективністю – справедливо було б відзначити, що це – найважливіша соціальна задача, що одночасно вирішує цілі особистісного становлення і розвитку дитини.

Визначення педагогічної ефективності цієї чи іншої освітньої системи (в даному випадку технологічної системи освітньої діяльності), вибір її критеріїв буде залежати від концептуальної позиції дослідника, його орієнтації на певну парадигму освіти. Виходячи з позицій особистісно-орієнтованої педагогіки, критерії педагогічної ефективності сучасних освітніх технологій ми розглядаємо як показники, що свідчать про ступінь реалізації людиноутворюючих функцій освіти.

У своїх роботах О. Бондаревська визначає наступні людиноутворюючі функції освіти:

- *гуманітарна* – збереження і відновлення екології людини, її тілесного і духовного здоров'я, сенсу життя, особистої свободи, моральності, створення механізмів взаєморозуміння, спілкування, співпраці;

- *культуроутворююча* – досягнення необхідного рівня освіченості, вихованості, креативності, індивідуальної самобутності особистості, яка здатна до творчої самореалізації, тобто культурна ідентифікація особистості;

- *соціалізація* – засвоєння людиною соціального досвіду, соціальних компетенцій, готовності до життя в умовах соціальної конкуренції, адаптації до цих умов. Продукти соціалізації – особистісні цінності, соціальна позиція, самосвідомість, ціннісно-смісловне ядро світогляду;

- *індивідуалізація особистості* – сукупність природних, культурних властивостей і способів діяльності, які обумовлюють самобутність,

унікальність особистості, її відмінність від інших людей за характером, творчим складом, образом думок [2].

Відтак, педагогічну ефективність освітньої технології ми розглядаємо, по-перше, як ступінь відповідності результатів реалізації технології до запланованих цілей, що орієнтовані на виконання людиноутворюючих функцій освіти (гуманітарних, культурутворюючих, функцій соціалізації та індивідуалізації особистості); по-друге, як оптимальний для кожного здобувача варіант цілей, їх прийняття здобувачем і оптимальний відбір засобів їх досягнення. Питання про межі педагогічних цілей є досить значущим в методологічному відношенні. Цілі загальної освіти мають включати щось інваріантне, загальнолюдське, сутнісно-родове, що дає поштовх до індивідуального саморозвитку [3].

Таким чином, ми можемо говорити про нову якість освіти, а отже, і новий підхід до визначення її педагогічної ефективності, зокрема, педагогічної ефективності особистісно-орієнтованих освітніх технологій.

Завдання вимірювання педагогічної ефективності освітньої технології з позицій особистісно-орієнтованої освіти являє особливі труднощі. Відомий фахівець в галузі педагогічної діагностики Джон Равен вважає, якщо традиційні способи оцінювання не можуть зафіксувати наявність незвичайних, вузькоспеціальних знань, тоді ще в меншій мірі вони здатні відстежувати формування навичок особливого роду, мотивів, звичок, способів мислення і видів діяльності, здатних скласти в майбутньому арсенал компетентного вченого [4].

Оцінку ефективності тієї чи іншої освітньої технології здійснюють, як правило, на основі традиційного критерію – якості знань і умінь (часто за результатами тестування). Застосування підходу в оцінці педагогічної ефективності освітніх технологій означатиме, що вони не додають нічого нового в цілі і завдання навчання – в кращому випадку забезпечують більш високу якість знань і умінь.

У педагогічній літературі розглядаються різні шляхи удосконалення, забезпечення високої результативності освітнього процесу, і як підсумок – підвищення його ефективності з погляду різних критеріїв [5].

Найбільш наявний запропонований шлях – *інтенсифікації* – організація напруженої навчально-пізнавальної діяльності здобувачів для досягнення високих результатів, встановлених стандартом підвищеного рівня.

В інших дослідженнях аналізуються процеси *раціоналізації* – використання найбільш доцільної організації та здійснення процесу навчання, що забезпечують досягнення найбільш високих результатів найкоротшим шляхом.

У сучасній освіті пропонується шлях *модернізації* – організація і забезпечення процесу навчання відповідно не тільки до вимог сучасності, оновлення технічного обладнання, освітніх технологій і т.ін., але зміною парадигми освіти, а отже, і технологій навчання.

Є підстави вважати, що найбільш перспективною є *інтенсифікація* процесу навчання на основі сучасних освітніх технологій (наприклад, технології повного засвоєння знань або рейтингової технології навчання), але в процесі їх реалізації важко уникнути перевантаження здобувачів, забезпечити їм психологічну і педагогічну підтримку.

При відборі відповідних технологій необхідною умовою їх педагогічної ефективності є раціональний підхід до процесу цілепокладання, конструювання основних етапів, узгодження між собою цільового, змістовного і процесуального компонентів технології, тобто їх *раціоналізація*.

На наш погляд, з позицій особистісно-орієнтованої педагогіки, слід звернутися до важливого процесу, що забезпечує педагогічну ефективність освітньої діяльності – процесу *оптимізації*. Поняття «оптимізація» в педагогічних дослідженнях розглядається як досягнення максимально можливих для кожного здобувача результатів навчально-пізнавальної діяльності в конкретних умовах процесу навчання при мінімальних витратах часу, зусиль, засобів і відсутності перевантаження здобувачів.

Сутність особистісно-орієнтованої освітньої технології сама по собі передбачає її оптимальний варіант. Однак, адаптація технології до конкретних умов освітньої діяльності, конкретних здобувачів і, нарешті, до конкретного викладача (індивідуалізація технології) вимагають особливої діяльності з її *оптимізації*.

В *організаційно-дидактичному сенсі* оптимізація освітньої технології означає:

- комплексне планування цілей особистісно-орієнтованої освіти, що зорієнтоване на особистість кожного здобувача;
- відмова від абсолютизації самої моделі і реалізація її індивідуалізованого варіанту;

- узгодженість всіх компонентів технології (цільового, змістовного, процесуального, контрольного-оціночного).

У *змістовному сенсі* оптимізація особистісно-орієнтованої технології передбачає:

- стимулювання особистісного значення засвоєваних знань і умінь, що формуються; врахування реальних навчальних можливостей здобувачів, рівня когнітивної складності матеріалу, формування якісної характеристики знань (глибини, повноти, гнучкості, усвідомленості, доказовості та ін.);

- генералізацію навчального матеріалу та залучення практико-орієнтованих знань;

- відбір змісту, що активізує соціальну, моральну, естетичну цінність знань, активізує особистісні функції освіти (саморегуляції, творчості, рефлексії та ін.);

- збагачення змісту освіти знаннями про навколишній світ і місце в ньому людини, культури, суспільства і норми суспільного буття;

- підхід до змісту як до єдиного поля діяльності здобувачів і водночас як до середовища становлення особистісного досвіду індивіда.

У *процесуально-діяльнісному сенсі* оптимізацію освітньої технології ми розглядаємо як підхід, що забезпечує: різнобічний розвиток особистості в зоні її найближчих можливостей; відбір способів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, що стимулюють розвиток їх творчих здібностей; процес самостійного навчання і саморозвитку, самореалізації; розвиток рефлексивних здібностей; залучення здобувачів до діалогу, пошуку істини, організації та планування власної навчальної діяльності, співпраці всіх суб'єктів освітньої діяльності.

В аспекті *контрольно-оціночної діяльності* оптимізація освітньої технології означає:

- оцінку результатів стосовно цілей і завдань особистісно-орієнтованої освіти;

- порівняння їх з прогнозованими цілями і необхідну корекцію в подальшому;

- відстеження змін в зоні актуального розвитку здобувачів за критеріями особистісного розвитку (формування нових способів діяльності, підвищення активності і самостійності, засвоєння прийнятих

моральних норм і т. ін.), а також за показниками цілісного культурного розвитку і саморозвитку особистості;

- включення механізмів самоконтролю, самооцінки, рефлексії тощо;
- відбір об'єктивних, навчальних досягнень здобувачів, позитивних змін у їх розвитку.

У психологічному сенсі оптимізованою ми можемо назвати технологію:

- таку, що конструює психічний простір розвитку особистості;
- спрямовану на розвиток усіх основних сфер особистості (ціннісно-мотиваційну, емоційно-вольову та діяльнісно-поведінкову);
- орієнтовану на індивідуально-особистісні властивості здобувачів, створення ситуацій особистісної присутності, співучасті, розвиток ціннісної сфери здобувача;
- таку, що актуалізує особистісні функції здобувача (самореалізації, творчості, вольової саморегуляції, рефлексивної, оціночної діяльності і т.ін.);
- забезпечує внутрішню мотивацію, комунікативну спрямованість, пізнавальну особистісну і творчу активність, адаптованість учасників до навчального процесу.

Однією з найважливіших умов забезпечення ефективності освітньої технології та її оптимізації є мотиваційна підтримка технології, що передбачає підхід до освіти як до особливого простору, в якому відбувається багаторазове розгортання особистості, логічним центром і підставою якого є сфера потреб і мотивації [6].

Педагогічна ефективність освітніх технологій багато в чому залежить від наявності комфортного освітнього середовища. Під цим мається на увазі сукупність всіх освітніх факторів і умов, що прямо або побічно впливають на особистість в процесі виховання, розвитку та освіти [7]. Комфортність освітнього середовища забезпечується рядом факторів:

- визначенням такого навчального навантаження, яке не призводитиме до особистісного, соціального, освітнього дискомфорту;
- відбором змісту освіти, освітніх технологій, що відповідають технологічним, економічним, ергономічним та екологічним вимогам;
- побудовою суб'єктно-суб'єктних відносин між викладачами та здобувачами, при яких суб'єкти освітнього процесу виступають як партнери пізнавальної діяльності;

- створенням гуманістичної атмосфери в навчальному процесі на основі взаєморозуміння, порядності, доброзичливості, сприйняття кожного здобувача як унікальної і неповторної особистості;

- повною відмовою від авторитаризму, упередженості, необ'єктивності у взаєминах між здобувачами і викладачами.

Однією зі сторін індивідуалізації освітнього процесу виступає його *соціалізація*, спрямована на створення соціальних ситуацій становлення особистості [8]. Вона припускає:

- конкретизацію загальнолюдських цінностей на основі досліджуваного на даний момент змісту;

- виокремлення гуманістичних, людиноформуючих функцій знань і набутих умінь;

- організацію діяльності колективного суб'єкта (класу, групи), що детермінований нормами, цінностями, ідеалами, поведінковими стереотипами і традиціями соціуму;

- персоналізацію поля культури, в якому особистість створює цінності, а не тільки засвоює;

- гармонізацію особистості кожного педагога і здобувача, які включені в освітній процес і т.ін.

Освітня технологія не може відповідати критеріям педагогічної ефективності з позицій особистісно-орієнтованої педагогіки, якщо вона не забезпечує збереження і зміцнення здоров'я учасників педагогічного процесу [9].

Висновки дослідження і перспективи подальших розробок. Як підсумок зазначимо, що найважливішими засобами забезпечення педагогічної ефективності особистісно-орієнтованої освітньої технології є її суб'єктивізація та оптимізація, а умовами, необхідними для досягнення ефективності, є мотиваційна підтримка технології, актуалізація особистісних сенсів навчання, створення комфортного освітнього та здоров'язберігаючого середовища. Перспективу подальшого студіювання в цьому напрямі можна намітити у розвитку нових галузей педагогічної науки – валеопедагогіки, реабілітаційної педагогіки, метою яких є вивчення наукових основ побудови здоров'язберігаючого освітнього процесу, спрямованого на збереження і зміцнення духовного, фізичного, інтелектуального, емоційно-психічного здоров'я його учасників.

Література

1. Блінов В.Н. Ефективність навчання. К.: Міленіум, 2016. 237 с.
2. Бондаревська О.В. Теорія і практика особистісно-орієнтованої освіти. Суми: Університетська книга, 2015. 210 с.
3. Серіков В.В. Особистісно-орієнтована освіта. К.: Університет «Україна», 2012. 105 с.
4. Равен Дж. Педагогічне тестування: проблеми, помилки, перспективи. К.: Центр навчальної літератури, 2013. 67 с.
5. Беспалько В.Д. Педагогічна ефективність сучасних освітніх технологій з позицій особистісно-орієнтованої освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук. К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, 2017. 25 с.
6. Єременко Л.В. Фактори задоволеності працею і мотивації професійної діяльності. *Теорія і практика сучасної психології*: збірник наукових праць / Класичний приватний університет. 2018. Вип. 1. С. 146–149.
7. Аналіз підходів до розуміння конфліктності як якості особистості в соціальній психології / Шлеїна Л.І., Єременко Л.В., Ісакова О.І., Зімонова О.В. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти*: збірник науково-методичних праць / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. 2023. Вип. 26. С. 63–74.
8. Єременко Л.В., Єременко Д.В. Соціально-психологічний аспект ефективності організаційного лідерства. *Збірник наукових праць (економічні науки)* / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. 2022. Вип. 1 (45). С. 21–27.
9. Ісакова О.І., Єременко Л.В. Психологічні фактори професійного здоров'я як соціальна категорія інноваційної економіки. *Збірник наукових праць (економічні науки)* / Таврійський державний агротехнологічний університету імені Дмитра Моторного. 2023. Вип. 1 (47). С. 8–21.

Yeremenko L., Yeremenko D. Criteria of pedagogical effectiveness personality-oriented learning technologies

Summary. The article presents an analysis of research in the field of personality-oriented learning technologies aimed at determining criteria for their pedagogical effectiveness. The methodological foundations of modern

educational technologies are revealed using the results of a theoretical study of the problem and the study of pedagogical practice.

Key words: *pedagogical efficiency, educational technology, educational functions, economic efficiency of the learning process, optimization of educational technology.*

Для нотаток

